

РОЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСТВА

У статті проаналізовані основні складові процесу політичної соціалізації під час формування політичної культури студентства.

Ключові слова: політична соціалізація, політична культура, студентство, політичні погляди, політична участь.

В статье анализируются основные составляющие процесса политической социализации в процессе формирования политической культуры студентов.

Ключевые слова: политическая социализация, политическая культура, студенчество, политические убеждения, политическое участие.

The article analyzes the principal components of the process of political socialization during the formation of the political culture of students.

Key words: political socialization, political culture, students, political opinion, political participation.

Актуальною проблемою сьогодення є необхідність формування активного громадянина, налаштованого на конструктивну взаємодію з політичною владою. Значущим є формування та розвиток політичних якостей у підростаючих поколіннях, зокрема студентської молоді. Особливо актуальною ця проблема стає в сучасних умовах, коли в політичній культурі суспільства одночасно співіснують антагоністичні політичні цінності: авторитаризму і демократії. У зв'язку з цим виникає потреба в дослідженні проблеми політичної соціалізації особистості [2, с. 50].

Студенти, які навчаються у коледжі Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, – різні за рівнем підготовки, соціальним статусом своїх батьків, політичними уподобаннями, захопленнями.

Що сприяє перетворенню студента на члена сучасного йому суспільства? Політична соціалізація як процес засвоєння й передачі політичного досвіду неможлива поза рамками досвіду освоєння дійсності. У процесі соціалізації соціальний досвід перетворюється на власні настанови, цінності, орієнтації, засвоєння соціальних норм, ролей, навичок. Політична соціалізація є сукупністю процесів становлення політичної поведінки особистості та виявлення її політичної активності [1, с. 342].

Із власного викладацького досвіду, можу зробити висновок, що образ сьогоденнього громадянина, сформований у свідомості студентів, втілює в собі невизначену позицію щодо політичної влади.

Набуття досвіду громадсько-політичної діяльності відбувається шляхом участі студента в політичній комунікації, частіше в заходах громадсько-політичного виховання.

У квітні 2012 р. було проведено анкетування 590 студентів I-IV курсів денної форми навчання коледжу МНУ імені В. О. Сухомлинського вікової категорії від 15 до 19 років, спеціальностей «Обслуговування комп'ютерних систем та мереж», «Прикладна математика», «Правознавство» та «Соціальна робота».

На запитання «Як Ви вважаєте, хто більше вплинув на Ваші життєві пріоритети?» студенти в більшості випадків (84,8 %) відповіли, що батьки, із великим відривом – викладачі (7,6 %) та вулиця – (3,8 %). Отже, можна констатувати вирішальну роль сім'ї в процесі політичної соціалізації молоді.

На запитання «Хто впливає на ваші політичні переконання?» більшість (47,05 %) відповіла, що ніхто не впливає, телебачення (23,51 %), інтернет (11,8 %), викладачі (11,76 %), друзі (5,88 %). У цілому, виявлено основні риси студентства, а саме: відсутність авторитетів, значний вплив засобів масової інформації на політичні ідеали та переконання. Телебачення, інтернет, преса – це ті джерела, з яких студентська молодь черпає більшу частину інформації будь якої тематики. Це призводить до поверхневого, а не пошукового способу отримання політичних знань.

Під час навчання в коледжі студенти проходять третій етап політичної соціалізації, який починається після закінчення школи і триває до 25-30 років. На цьому етапі пріоритетний вплив на формування політичної свідомості й поведінки молодих людей мають різні формальні та неформальні молодіжні об'єднання. Важливим чинником залучення молоді до участі в суспільних процесах є функціонування громадських молодіжних організацій. Відомо, що внутрішня готовність до політичної активності реалізується лише тоді, коли людину організовують, залучають до певних дій. Тому без спеціальної

організаторської роботи підвищити активність молоді дуже важко, навіть неможливо [3].

Таким чином, політичні орієнтації у віці 15-19 років характеризуються браком сталості, інтересу до політики, традиціями голосування. Молодь, більш ніж інші вікові групи, невдоволена існуючою владою, яка заважає швидкому просуванню по соціальній драбині.

Особливістю процесу соціалізації сучасного студентства є процес залучення їх до суспільного життя, яке здійснюється не лише через навчальну діяльність і професійну підготовку, але й відбувається також через виховну діяльність, високу творчу активність і схильність до інноваційної діяльності. У студентів формується паралельна система цінностей і поглядів. Студенти обирають не те, що справді необхідно, а те, що яскравіше, емоційніше [4].

У результаті роботи педагогічного колективу Коледжу, студенти стають підготовленими до участі в суспільному житті. Отже, удосконалення процесу соціалізації стало одним із першочергових завдань нашого навчального закладу.

З огляду на вищезазначене, в навчальному закладі діє програма «Впровадження сучасних педагогічних технологій у навчально-виховний процес для формування інноваційної особистості студента», над якою протягом 2009–2012 навчальних років працює педагогічний колектив Коледжу Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, в навчальному закладі розроблено цілу низку заходів, спрямованих на формування політичної свідомості студентства та виховання гідних громадян нашої країни в умовах трансформації українського суспільства.

Під час навчання відбувається соціалізація студента як особистості. Демографічні та інтелектуальні характеристики студентської молоді роблять цю соціокультурну спільноту однією з найбільш ресурсно-містких суспільних груп, бо вік і освіта є найважливішими соціальними ресурсами. Динамічність і відносно високий рівень організованості студентів робить привабливою цю групу для різних впливів [5].

У Коледжі МНУ імені В. О. Сухомлинського останнім часом велика робота розгорнута щодо створення нової системи вивчення гуманітарних дисциплін, зокрема, таких предметів, як соціологія, політологія, історія України. На сьогодні відбувається переоцінка і переосмислення суспільних ідеалів, шляхів участі у громадсько-політичному житті студентів та розвитку студентського самоврядування.

Саме в цьому напрямку велику допомогу адміністрації закладу надає студентське самоврядування коледжу та університету, які активно працюють над формуванням активної громадянської позиції та самосвідомості молодого покоління. Участь молоді в управлінні суспільними справами проявлялася в діях студентського самоврядування.

У коледжі активно впроваджується серія програм, серед яких пріоритетною визнана програма у редакції: «Соціалізація студентської молоді». Ця програма сприяє розвитку громадського руху серед студентської молоді. Її цільовою аудиторією є студентська молоддь, яка навчається в Коледжі МНУ імені В. О. Сухомлин-

ського. Метою програми «Соціалізація студентської молоді» є підвищення громадської активності серед молоді, виховання ініціативної молоді людини, формування політичної свідомості юнацтва, висвітлення правових аспектів життєдіяльності молоді людини.

Виділення молоді в складі громадянського суспільства обумовлено специфікою її положення в нових соціальних умовах, а також особливою соціальною роллю молоді, що проявляється у власній системі норм поведіння, яка відрізняється від такої в рамках суспільства в цілому.

Найбільш проблемним у сучасному українському суспільстві у сфері зайнятості та самовизначення є молодий вік. У цей час молода людина не має ні знань, ні досвіду, вона тільки здобуває їх. Звичайно, не йдеться про тих молодих, у яких є особливі таланти, наприклад, співаки, артисти, спортсмени й т. д. Мається на увазі середня маса студентської молоді.

У цей час молодь виходить з-під батьківської опіки й у більшості випадків існує на власні заробітки або державні допомоги. Молода людина направляє всю свою увагу та енергію на заробіток грошей та «випадає» із соціуму та громадського життя.

У навчальному закладі діє програма «Студентство – велика пора». Напрямок цієї програми є соціалізація та самореалізація студентської молоді Коледжу МНУ імені В. О. Сухомлинського. Програма «Студентство – велика пора» направлена на підвищення громадської активності студентської молоді, її самореалізацію та соціалізацію в українському суспільстві нового типу.

Соціалізація є невід'ємною складовою людського розвитку. На нашу думку, соціалізація – це процес і результат засвоєння та активного відтворення індивідом настанов, цінностей, ролей, очікувань, властивих певній культурі або соціальній групі. Особистість студента як об'єкта соціалізації, на якого спрямована дія, може одночасно бути і суб'єктом соціальної дії в системі суспільних відносин. Це двосторонній процес, який забезпечує саморозвиток суспільних стосунків, збереження їх структурної цілісності, що визначає спрямованість життя людини і дає їй можливість для самореалізації. На цьому етапі завершується соціалізація через систему освіти, закладаються основи подальшої соціалізації в самостійній професійній діяльності, а також коригуються життєві цілі на подальший самостійний життєвий шлях [6].

Слід відзначити, що особистість, яка успішно соціалізується, має добре виражену соціальну спрямованість, активно прагне самовизначитися й самореалізуватися в суспільстві і вміє продуктивно адаптуватися в навколишньому соціумі на основі знань про соціальну дійсність. При цьому успішність соціалізації пов'язана не лише з наявністю в людині зазначених якостей, але, у першу чергу, з реальними діями, в яких ці якості втілюються. У ході цього процесу в людини виникає відповідне ставлення до соціальних фактів і в цілому до навколишнього світу. Вибірковість у сприйнятті й оцінці цих факторів і подій складає суб'єктивність: особистість починає активно, вибірково й цілеспрямовано взаємодіяти з середовищем, проявляти себе, свій духовний та фізичний потенціал, тобто відбувається соціальне становлення особистості [7, с. 74].

Серед основних напрямів виховної роботи коледжу, звичайно ж, є політичне виховання молоді. Ці заходи спрямовані як на формування політичної культури, так і на становлення усвідомлених політичних поглядів. Серед таких заходів і круглі столи на теми: «Україна – ЄС: проблеми взаємовідносин», «Україна – НАТО: перспективи і проблеми розвитку взаємовідносин», «Євроінтеграційні процеси в Україні», «Політична культура студентів України на сучасному етапі» тощо.

Крім того, значна виховна робота проводиться в академічних групах кураторами груп в межах заданих напрямів. Викладачами коледжу проводяться кураторські години, лекції, круглі столи на теми: «Права та обов'язки студентів», «Місце і роль студентства у сучасній Україні», «Студент сьогодні – майбутнє України», «Студентське самоврядування – школа майбутнього керівника», «Роль студентства у суспільно-політичному житті України», «Студентське самоврядування як взірць гуманізації управління у вищій школі». Відбуваються вечори, конкурси, конференції, фестивалі тощо.

Із 2010 року, з ініціативи органів студентського самоврядування коледжу створено і функціонує політичний клуб під назвою «Молодь і політика», який очолює голова студентського самоврядування коледжу Копійка Микола, студент третього курсу спеціальності «Правознавство», активний учасник студентських науково-практичних конференцій.

У вересні 2011 року в Коледжі МНУ імені В. О. Сухомлинського розпочато проєкт «Студенти

для органів місцевого самоврядування та парламенту», метою якого є виховання нового покоління політиків, підвищення професійної освіти молоді, сприяння талановитим студентам у набутті адміністративного та політичного досвіду шляхом їх роботи помічниками-консультантами народних депутатів, а також у аналітичних групах при ВРУ. Протягом 2011–2012 н.р. студенти III–IV курсів коледжу, які виявили бажання брати участь у цьому проєкті та мають аналітичні здібності, пройшли стажування в органах Миколаївської міської виконавчої влади та Миколаївської обласної державної адміністрації.

Таким чином, результатом соціалізації студента Коледжу МНУ імені В. О. Сухомлинського є: вироблення і трансформація власної системи поглядів на життя та ціннісні орієнтації, формування життєвого ідеалу; засвоєння культури людських взаємин і соціально-професійних функцій; формування індивідуального стилю навчально-професійної діяльності та власної моделі моральної поведінки; опанування професійною діяльністю та формами ділового спілкування.

Важливим чинником залучення молоді до участі в суспільних процесах є функціонування громадських молодіжних організацій. Відомо, що внутрішня готовність до політичної активності реалізується лише тоді, коли людину організують, залучають до певних дій. Тому без спеціальної організаторської роботи підвищити активність молоді дуже важко, навіть неможливо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бебик В. М. Політологія для політика і громадянина: [монографія] / В. М. Бебик – К. : МАУП, 2003. – 424 с.
2. Дембицька Н. М. Проблема політичної соціалізації молоді в умовах трансформації українського суспільства / Н. М. Дембицька // Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології: Матер. міжнар. наук. конф., присвяченої 35-річчю наукової та педагогічної діяльності академіка С.Д.Максименка (17–18 грудня 2001 р., м. Київ). – Т.1. – К. : Міленіум, 2002. – С.48–51.
3. Побочний І. Етапи політичної соціалізації [Електронний ресурс] / І. Побочний. – Режим доступу : <http://books.br.com.ua/37345>.
4. Савченко С. В. Соціалізація студентської молоді в умовах регіонального образовального простору / С. В. Савченко – Луганск : Альма-Матер, 2003.
5. Мацокін А. П. Теоретичні основи управління процесом соціалізації студентської молоді [Електронний ресурс] / А. П. Мацокін. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-2/doc/1/10.pdf>.
6. Виноградова В. Проблеми соціалізації студентської молоді [Електронний ресурс] / В. Виноградова. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magecontent.php3?m=6&n=75&c=1780>.
7. Бурдьє П. Соціологія соціального простору / П. Бурдьє: [пер. с франц]. Ін-т експериментальної психології. – СПб. : Алетейя, 2005. – 223 с.

Рецензенти: **Колісніченко А. І.**, д.і.н., професор;
Славко Т. О., к.політ.н., доцент.

© Царенко О. О., 2012

Дата надходження статті до редколегії 15.10.2012 р.

ЦАРЕНКО Олена Олексіївна – здобувач кафедри політології Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, заступник директора Коледжу Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.

Коло наукових інтересів: роль навчальних закладів у політичній соціалізації студентства.